

Årsredovisning 2017

Piteå kommun

Ruth Rahkola
Ordförande

Malin Westling
Förvaltningschef

Nämndens uppdrag

Barn- och utbildningsnämnden ansvarar för att förverkliga nationella och kommunala mål inom förskoleverksamhet, förskoleklass, grund- och gymnasieskola, grund- och gymnasiesärskola, musik- och dansskola samt fritidshemsverksamhet.

Årets händelser

- Grans Naturbruksgymnasium ingår i den kommunala skolan från läsåret 2017/2018
- Under läsåret 2017/2018 får förskolechefer rektorer och personal kompetensutveckling inom digital kompetens i enlighet med ett regeringsuppdrag till den svenska skolan
- Ungdomar från Piteå har skrivit en bok om sin hälsa med titeln *Du är inte ensam*, som ger insikt om ungas mående och kan inspirera och vägleda vuxna till handling
- Under sommaren 2017 anordnades en sju veckor lång sommarskola med erbjudanden om fritidsaktiviteter där drygt 60 elever med flyktningbakgrund deltog varje dag
- Utredning Strömbacka 2015
- Utredning ”Elevhälsoarbetet i Piteå kommuns grundskola”
- Projekt SAM – förebygga psykisk ohälsa hos unga.

Ekonomi

Utfall (tkr)

	2017	2016
Intäkter	166 844	122 975
Kostnader	-1 026 682	-945 834
Nettokostnad (exkl. kapitalkostnad)	-859 838	-822 859
Anslag (skattemedel)	850 152	833 657
Internränta	-377	-477
Avskrivning	-6 756	-6 108
Årets utfall	-16 819	4 213
Investeringar	7 768	7 111

Budgetavräkning (tkr)

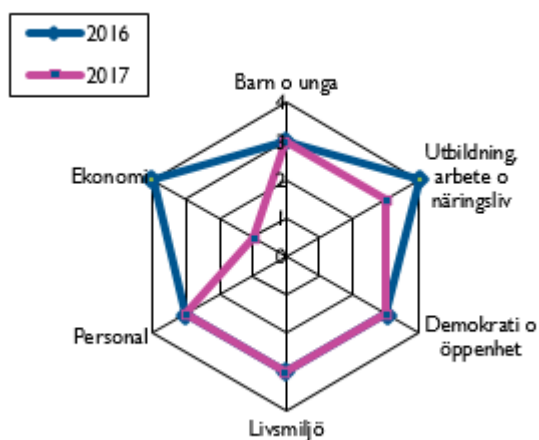
	Nettokostnader	Budget	Avvikelse
Gemensam förvaltning	39 457	36 936	-2 521
Förskola	214 768	213 255	-1 513
Grundskola/Fritids	434 215	415 887	-18 328
Gymnasieskola	166 991	171 621	4 630
Musik- och kulturskola	11 540	12 453	913
Summa	866 971	850 152	-16 819

Mål och måluppfyllelse

Strategiska områden	Övergripande mål	2017	2016
Barn och unga - vår framtid	Barn och unga har en trygg och utvecklande uppväxt och använder inte alkohol eller droger	▲	▲
Utbildning, arbete och näringsliv	🎯 Piteå ska år 2020 ha 43 000 invånare och till 2030 46 000 invånare	●	●
	Piteå ska erbjuda goda förutsättningar för ett livslångt lärande	●	●
Demokrati och öppenhet	🎯 Piteå präglas av en samhällsgemenskap med mångfald som grund	▲	▲
	Service och bemötande utformas jämställt i kommunens alla verksamheter	▲	▲
Livsmiljö	Samhällsbyggnad ska utgå från socialt, ekologiskt och ekonomisk hållbarhet	▲	▲
	Piteå ska vara tryggt och tillgängligt för alla	▲	▲
	🎯 Piteå ska erbjuda attraktiva och varierande boendemiljöer	▲	▲
	I Piteå utgör kulturen en drivkraft för demokrati, tillväxt och samhällsutveckling	▲	▲
Personal	Piteå kommun och de kommunala bolagen ska arbeta aktivt för att vara en attraktiv och jämställd arbetsgivare samt skapa hälsofrämjande arbetsplatser	▲	▲
Ekonomi	Budgetramen ska hållas genom effektiv hushållning med disponibla resurser	■	●

Strategiska områden	Nämndsmål	2017	2016
Utbildning, arbete och näringsliv	Alla elever uppnår minst kunskapsmålen för varje ämne (Riktat nämndsmål)	▲	●
	Kommunal förskola och skola ska vara ett attraktivt val (Riktat nämndsmål)	●	●

Måluppfyllelse per strategiskt område

Analys

Ekonomi

Nämnden redovisar ett underskott om 16,8 mkr för 2017. I resultatet ingår en ökad semesterlöneskuld om cirka 4,7 mkr. Under större delen av 2017 har Utbildningsförvaltningen aviserat om risken för underskott samt att verksamheten agerar med extremt små marginaler. Trots direktiv om restriktivitet och återhållsamhet har underskott ökat efter den senaste rapportperioden. I resultatet ingår ett överskott från Strömbacka gymnasieskola om 4,2 mkr. 0,7 mkr är hänförligt till kärnverksamhet och övrigt överskott förklaras av migrationsbidrag samt slutförande av elevbyggen där tidigare inbetalningar nu betalas ut.

För 2017 har nämndens verksamheter förskola och grundskola haft en volymökning om cirka 7,5 mkr vilket inte har kompensats i tilldelad budgetram. I dessa volymer och tillkommande kostnader ingår inte verksamheten för nyanlända. Den främsta ökningen återfinns inom förskoleverksamheten vars volymökning till största del förklaras av

fler födda, inflyttade barn samt minskning av halvtidsplatser. Ökningen motsvarar cirka 70 förskoleplatser.

För verksamheten integration nyanlända barn och grundskoleelever redovisas underskott om 12,4 mkr. Kostnaderna uppgår till 25,3 mkr varav lokalkostnader utgör 6,6 mkr. På grund av bristande information från Migrationsverket har det varit svårt att anpassa verksamhetens omfattning till de volymer som verksamheten har ombesörjt. Under året har Migrationsverket aviserat om större volymer än vad utfallet har visat, vilket innebär att nämnden har haft en högre kapacitet än vad i realiteten har krävts. Förvaltningen har trots dessa aviseringar genomfört stora kapacitetsneddragningar under året. På grund av Piteå kommuns geografiska förutsättningar är skolskjuts en förutsättning för att kunna tillhandahålla likvärdig utbildning. Tillkommande kostnader för skolskjuts för nyanlända under 2017 har uppgått till 0,9 mkr. Utöver detta tillkommer det även kostnader för extra skolskjuts för modersmålsundervisning. Förvaltningen har även sökt bidrag som inte har infallit under året.

Bokförda kostnader för barn i behov av särskilt stöd har sjunkit under 2017, jämfört med 2016. En förklaring till de sänkta kostnaderna kan bero på att ett tydliggörande av direktiven har gjorts till verksamheten, där de förväntas hantera en del av kostnaden inom befintlig elevpeng. Det finns dock anledning att tro att den reella kostnaden för barn i behov av särskilt stöd är högre än bokförda kostnader. Det totala tilläggsbeloppet vilket har beviljats som andel i peng samt särskilt belopp uppgår till 19 mkr, men bokföringen redovisar avsevärt lägre belopp. Det bokförda resultatet för verksamheten barn i behov av särskilt stöd redovisar ett underskott om 5,8 mkr trots lägre kostnader.

Kostnaderna för lokalhyror redovisar underskott om 4,9 mkr för 2017 där ej budgeterade kostnader för moduler och tillfälliga lokaler uppgår till 4,6 mkr. De ökade kostnaderna förklaras till del av de ökade volymerna. Renovering och underhåll av förvaltningens verksamhetslokaler har under en längre tid nedprioriterats. Detta har lett till att lokalernas skick och ändamålsenlighet har försämrats till den grad att det under året har krävts tillfälliga lösningar på akuta och permanenta problem. Detta har bland annat skett i form av moduler samt dubbla lokalhyror när ordinarie lokaler får akuta renoveringsbehov. Osäkra localsituationer påverkar även arbetsmiljön för personalen. Resurser går åt till flytt och annat än kärnverksamhet som leder till ineffektivitet. Förvaltningen har även relativt små lokaler som begränsar omställningsmöjligheterna när lokalerna kräver omorganisation och förändrade användningsområden.

Personal

I förhållande till föregående år har sjukfrånvaron sjunkit med 0,5 procentenheter. Statistiken visar att kvinnors sjukfrånvaro har sjunkit i större utsträckning än vad männens har stigit vilket innebär en sänkning i sin helhet. Frisknärvaron har försämrats jämfört med 2016, vilket i samband med en sjunkande sjukfrånvaro kan vara en indikation på att andelen långtidssjukskrivna medarbetare har sjunkit. Andelen medarbetare med heltidstjänster har ökat med 1 procentenhet jämfört med 2016 och den ökningen har skett bland manlig personal. Antal arbetstimmar genomförda av timanställda fortsätter sjunka, även omräknat till årsarbetare. Samma trend kan urskiljas för timanställda som för sjukfrånvaro; där kvinnornas sjunker och männens ökar. En möjlig förklaring kan vara att andelen manliga timanställda har ökat i förhållande till föregående år. Andelen manliga förskolelärare i Piteå kommun är cirka 0,5 procent och det har under året påbörjats ett arbete för att rekrytera och behålla manliga förskolelärare, vilket kan ha gett effekt på dessa nyckeltal.

Vikariesituationen har under året varit mer tillfredsställande än tidigare. En möjlig förklaring kan vara den sänkta sjukfrånvaron. Under hösten har det implementerats nya riktlinjer vad gäller vikariebeställning där sjukdom och vård av barn prioriteras framför planerad frånvaro. Detta har resulterat i minskat antal vikariebeställningar och därmed att andel tillsatta vikariebeställningar har ökat med 13 procentenheter från 71 procent till 84 procent.

Under året har utmaningarna kring kompetensförsörjning blivit allt mer påtaglig. Trots behoven av behörig personal tillsätts i flera fall obehörig personal på grund av bristen. Riktade statsbidrag i form av lärartäthet inom förskola och fritidsverksamhet gör bristen än mer kännbar. De närmaste åren prognostiseras stora pensionsavgångar som kommer vara en utmaning. En skolutvecklingsgrupp fortsätter med arbetet att arbeta fram strategier och konkreta förslag för att hantera dessa rekryteringsbehov. För Strömbacka gymnasieskola är främst svårigheten att rekrytera lärare till programspecifika kurser som inte genererar heltidstjänster. Samtidigt har det under året beslutats om riktlinjer för hur stora medarbetargrupper en arbetsledare bör ha, vilket för Utbildningsförvaltningen innebär en närmast dubblerad stab av rektorer och förskolechefer.

Strategiska områden och prioriterade mål

Prioriterade mål

Piteås goda rykte som skolkommun, tack vare många behöriga lärare och goda kunskapsresultat, är ett tungt vägande bidrag till att uppfylla befolkningsmålet. Inom nämndens verksamheter finns engagerad personal som från förskolan till gymnasieskolan lär barn och elever om alla människors lika värde. Här pågår ett aktivt arbete i ungas vardag för att ytterligare förverkliga Piteå kommuns mål om en samhällsgemenskap med mångfald som grund, bland annat genom det systematiska kvalitetsarbetet inom normer och värden, det sociala hållbarhetsarbetet, planen för mångfald och stödet till nyanlända elever. Nämnden planerar kommunens skolstruktur utifrån krav på personalens kompetens men även utifrån önskemål om geografisk placering, vilket bidrar till att skapa attraktiva boendemiljöer.

Barn och unga - vår framtid

Elevernas självskattade trygghet och upplevda vuxenansvar för att skapa en trygg skolmiljö ligger på en god nivå jämfört med riket. Detta kan med säkerhet sägas vara en konsekvens av värdegrundsarbetet som börjar redan i förskolan samt lärarnas vardagliga agerande för att skapa trygghet och trivsel i både förskolan och skolan.

Enkätresultatet från Personligt 2017 säger att en kraftigt sjunkande andel elever upplever sig mobbade, men det här resultatet är inte jämförbart med tidigare år då enkätfrågan och svarsalternativen om mobbing är omformulerade.

Andelen elever som upplever sig kränkta har minskat jämfört med föregående år. En analys utifrån ett jämställdhetsperspektiv visar att det framför allt är tjejer som i mindre utsträckning blir kränkta jämfört med förra året. Framför allt har kränkningarna utifrån könstillhörighet minskat på gymnasiet. Vad det beror på kräver ytterligare analys. Det finns dock en möjlighet att resultatet faller inom ramen för en (icke verksamhetsberoende) variation av de sociala förutsättningarna inom årskullarna.

Enkätresultat talar varje år om att den psykiska hälsan bland unga är låg, särskilt bland tjejer. Den största skillnaden mellan tjejer och killar finns i årskurs sju. Detta är en oacceptabel ojämställdhet. Utbildningsförvaltningen arbetar för att förbättra ungas psykiska hälsa via det evidensbaserade projektet Samverka Agera Motivera. Resultaten kommer att utvärderas under 2019.

Enligt uppgifter från polisen ökar antalet 13-15-åringar som använder droger. Enkätresultat från Personligt 2017 visar dock att droganvändningen i gymnasiet minskar och en tänkbar orsak är Strömbackas samverkan med vårdnadshavare och konsekventa samarbetsmodell med polisen i Piteå. I Piteå erbjuds unga många möjligheter till att utveckla sina intressen under fritiden genom föreningslivet inom kultur och idrott. Resultaten kring elevernas självskattade stimulans inom utbildningen kräver dock en närmare analys. Samtidigt visar resultat från Personligt att 90 % av eleverna anser att undervisningen i skolan är "mycket bra" eller "ganska bra", vilket indikerar en positiv attityd till skolan.

Utbildning, arbete och näringsliv

Piteå är en god skolkommun sett till både elevernas resultat samt lärarnas kompetens och behörighet. Personalen får kontinuerligt ta del av kompetensutvecklande insatser inom både sina ämnen, specialpedagogik, att driva en utbildning på vetenskaplig grund samt digitalisering. Naturligtvis pågår det samtidigt ett arbete för att stärka kvaliteten där det finns utvecklingspotential. Förvaltningen har dessutom i dialog med skolledarna utarbetat en gemensam huvudmannaplan för arbetet med studie- och yrkesvägledning, från åk 1 till gymnasiet.

I SKL:s Öppna Jämförelser ligger Piteås grundskola på plats 79 av landets 290 kommuner och har därmed tappat ca 50 platser sedan förra året. Orsakerna är främst de att meritvärdena i åk 9 är låga i förhållande till ett modellberäknat värde, den sjunkande gymnasiebehörigheten och de sjunkande nationella provresultaten i svenska i årskurs 3. När det gäller det sistnämnda rättades alla prov centralt, vilket kan ha lett till den striktare bedömningen. Piteå kom på sjätte plats i Lärarförbundets ranking 2017, framför allt tack vare den stora andelen behöriga lärare.

För att komma in på gymnasieskolan behöver elever ha uppnått kunskapskraven i svenska, engelska och matematik. Framför allt är det matematiken som eleverna har problem med. En jämställdhetsanalys visar att det gäller allra främst bland killar, som gått från ca 96 % till 89 % godkända jämfört med förra året. I dagsläget kan det konstateras att det omfattande projektet *Matte i Piteå* som pågick under 2012-2016 inte hittills kunnat höja lägstaniån för matematik i årskurs 9. Det här resultatet är en signal som tas på allvar och kräver en fördjupad analys för att kunna förbättras.

Dock framträder en positiv trend på gymnasieskolan. Där ökar andelen elever som går ut sitt program inom tre år och som är behöriga till högskola. Det gäller elever både på yrkesprogram och på högskoleförberedande program. Framför allt syns den positiva utvecklingen hos elever på ekonomi-, naturvetenskaps-, och naturbruksprogrammet. Dessutom har övertagandet av Grans Naturbruksgymnasium gett en mycket positiv respons från personal både på Grans och övriga kommunen och bjuder på spännande möjligheter att stärka konkurrenskraften avseende de gröna

näringarna i regionen.

Demokrati och öppenhet

Alla verksamheter bedriver ett kontinuerligt och systematiskt värdegrundsarbete. Jämställdhetsfrågor för elever har lyfts högt på agendan under året. Det är känt sedan länge att tjejer har högre slutbetyg än killar i hela riket och Piteå är inget undantag. Skolverkets statistik visar också att Piteås tjejer i årskurs 9 oftare än killar får högre slutbetyg i svenska, engelska och matematik än sitt nationella provbetyg i samma ämnen, framför allt i svenska. Vad säger det om jämställdheten i Piteås skolor? En analys ska genomföras under året. I samarbete med Skolverket kartläggs nyanlända elevers behov och förvaltningen har ett pågående arbete för att erbjuda dem bästa möjliga förutsättningar för en framgångsrik skolgång.

Under året har åtta synpunkter inkommit till Utbildningsförvaltningen. Tre synpunkter rör personalfrågor, två rör fastighetsfrågor, två rör stökiga ungdomar som vistas ute på en skolgård på kvällar och nätter och en synpunkt rör materialfrågor. I samtliga ärenden har avsändaren fått svar och samtliga ärenden har avslutats.

Livsmiljö

Det finns en tydlig utveckling inom samtliga hållbarhetsområden och även om målen inte är helt uppfyllda ännu har ett flertal etappmål uppnåtts i enlighet med planeringen. Övergången till ett ökat eget ansvar för rektorer och förskolechefer i arbetet med ansökan om en förnyad utmärkelse om Skola för hållbar utveckling har fungerat bra och har alla förutsättningar att vara framgångsrikt även i framtiden. Projektet med Giftfria förskolor har fortlöpt enligt planerna och samarbetsprojektet med måltidsservice kring porslinstallrikar och glas i förskolan är en stor framgång. Såväl hållbarhetsarbetet, de nya förskoleavdelningarna, elevbyggena, tillgängligheten för personer med funktionsvariation och kulturutbudet bidrar till att skapa en bättre livsmiljö i Piteå kommun.

God ekonomisk hushållning

Barn- och utbildningsnämnden bedömer att verksamheten bedrivs med god ekonomisk hushållning utifrån förutsättningar För 2017 redovisar nämnden ett negativt resultat för första gången sedan 2012. Nämnden har under året följt upp sina verksamheter och förvaltningen har arbetat så effektivt som möjligt för att anpassa kostnaderna efter den givna budgetramen. Trots detta arbete har inte åtgärderna räckt till för att nå målet ”En ekonomi i balans”. Förvaltningen bedriver en verksamhet med erkänt god kvalitet där utmaningen under året har legat i att behålla denna goda kvalitet med mindre resurser. Den interna styrningen och kontrollen bedöms tillräcklig.

Framtiden

En av de mer komplexa framtidsutmaningarna Piteå kommun står inför är att trygga personalförsörjningen inom förskola och skola. Tillsammans med övriga landet står vi inför rekryteringssvårigheter på både kort och lång sikt. Framtida pensionsavgångar kombinerat med låg tillgång på nyutbildad personal gör att vi kommer att tvingas förändra våra organisationer och tänka nytt när det gäller rekrytering.

Vi kommer att se över grundskoleorganisationen under 2018 samt fortsätta arbetet med att skapa den bästa möjliga utbildningsmiljön för barn- och unga att nå sina mål vilket även inkluderar en väl fungerande digital lärmiljö.

I fokus 2018 ligger även att skapa en inkluderande skolmiljö, bland annat genom en särskild satsning kring kvalitetsutveckling för nyanländas lärande i samverkan med Skolverket. Vi tror fortfarande att ett brett utbildningsutbud i gymnasieskolan är centralt men kommer att se över organisationen för detta utifrån rapporten *Strömbacka 2025*.